

"לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל". [יז,יא]

[נכתב ע"י הרב משה צוריאל, מתוך ספרו אוצרות התורה ח"ב עמודים 644-645]

רש"י כתב: "אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין, וכל שכן כשאומר לך על ימין ימין ועל שמאל שמאל". ("ימין" הוא להתיר, "שמאל" הוא לאסור). דבריו הללו גרמו לכמה אנשים לטעות ולומר שיש לשמוע לדברי הרב הפוסק בהלכה אפילו כאשר יש להקשות על דבריו מדברי התלמוד והפוסקים הקדמונים. גישתם זאת הם מכנים בשם "אמונת חכמים", או "עשה לך רב".

אבל האמת היא שדברי רש"י נאמרו רק בענין סנהדרין בלבד, ולא לכל רב שהוא בכל דור ודור. כך מפורש ברמב"ן על פסוקנו, וכך גם פשטא-דקרא "וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך בו" (יז,ח), מלמד שהמקום גורם (ע"ז דף ח:).

ויש לציין כי המושג הזה שרש"י הביא איננו נפסק להלכה בתלמוד בבלי, אלא הוא הביא את דבריו מהספרי על פסוקנו. **ודבר פלא הוא, כי בירושלמי (הוריות א/ סוף א) כתוב מפורש להיפך!** "יכול אם יאמרו לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין, תשמע להם? ת"ל 'ללכת ימין ושמאל' (עד) שיאמרו לך על ימין שהוא ימין ועל שמאל שהוא שמאל". וכבר העיר הגאון ר' יוסף שאול נתנזון ("ציון וירושלים", שם) שזה נגד דברי רש"י.

פלא נוסף הוא שהרמב"ם פסק כמו הירושלמי (ה' שגגות יג/ה) בהלכה אם רשאי לחכם להתנהג כמו שיפסקו רוב הסנהדרין – "הורו בית דין לאכול חֶלֶב הקיבה כולו, ויָדַע אחד מן הקהל שטעו ושחלב הקיבה אסור, ואכל מפני הוראתן, שהיה עולה על דעתו שמצוה לשמוע מבית דין אע"פ שהם טועים, הרי זה האוכל חייב חטאת קבועה על אכילתו ואינו מצטרף למנין השוגגים על פיהם". ויש כאן פסק דלא כדברי רש"י! הרי לפי מדרש הספרי הרי הם היו חייבים לשתוק ולציית ולקיים דברי רוב הסנהדרין הטועים!! אלא מכאן שנפסקה ההלכה שלא אומרים לנהוג כדעתם "אפילו על שמאל שהוא ימין". המקור לדברי הרמב"ם הוא בתלמוד בבלי סנהדרין דף צ:.. ובכן גם הבבלי וגם הירושלמי דוחים את דעת הספרי שרש"י הביא, שלא הובאה להלכה כלל. אלא רש"י על התורה כתב מה שכתב כפרשנות, ולא כפסק. (כן כתב "בית יוסף" על או"ח סי' י' ד"ה ולענין הלכה, מה דרכו של רש"י)

ויש להביא ראיה גדולה נגד שיטת הטועים בדברי רש"י.

רבא אמר לשני תלמידיו שכאשר יבוא פסק הלכה שלו לפניהם ויש להם פירכא על דבריו, יבואו לשאול אותו. אבל אם תתעורר השאלה אחרי מותו, אין להם לקרוע את פסקו, שמא אם היה חי היה מסביר עמדתו. אבל גם אין להם ללמוד ממנו למקרים אחרים, "דאין לדיין אלא מה שענינו ראות". (ב"ב קל:קלא.). הרי מפורש בדבריו שאין לפסוק כדברי הרב כאשר יש פירכא חזקה על דבריו, עד יבואו וישאלו לחכמים אחרים כדי ליישב ולהסביר דעת הרב. כן כתב גם כן מחבר "בני יששכר" בספרו "סור מרע ועשה טוב" (ס"ק צ"ז) ובדברי אדמו"ר ר' צבי הירש מזידוצ'וב שם (דפו"י דף נ"א).

